

Broj:01/ 2996

Podgorica, 12.10.2023.godine

UNIVERZITET CRNE GORE
-Odboru za doktorske studije i Senatu-

PODGORICA

Predmet: Materijal za sjednicu Odbora i Senata

Poštovani,

U skladu sa članom 35. Pravila doktorskih studija, dostavljamo Vam materijal za narednu sjednicu Odbora za doktorske studije, odnosno Senata Univerziteta Crne Gore i to:

-Ocjena prijave doktorske teze i kandidata (obrazac D1) sa propratnom dokumentacijom za mr Miru Radunović.

DEKAN

Prof.dr Mijat Jocović

**UNIVERZITET CRNE GORE
EKONOMSKI FAKULTET PODGORICA
DOKTORSKE STUDIJE**

Br. 01/3014
Podgorica, 12.10.2023.god.

Na osnovu čl. 64. Statuta Univerziteta Crne Gore, člana 34. Pravila doktorskih studija, Vijeće Ekonomskog fakulteta je na sjednici održanoj 12.10.2023.godine donijelo

O D L U K U

1. Usvaja se Izvještaj Komisije za ocjenu prijave doktorske teze i kandidata **mr Mire Radunović**.
2. Prihvata se kao podobna za izradu doktorska teza pod nazivom „**Priliv stranog kapitala kao faktor ekonomskog rasta zemalja u tranziciji**“ i kandidat **mr Mira Radunović**.
3. Predlog dostaviti Odboru za doktorske studije i Senatu Univerziteta Crne Gore koji su nadležni za donošenje konačne Odluke.

O B R A Z L O Ž E N J E

Vijeće Ekonomskog fakulteta je na sjednici održanoj 22.11.2022.godine razmatralo Izvještaj Komisije za ocjenu podobnosti doktorske teze „**Analiza uticaja politike konkurencije na razvoj zajedničkog tržišta Evropske unije**“ i kandidata **mr Mire Radunović**.

Na osnovu izloženog odlučeno je kao u dispozitivu.

DEKAN

Prof. dr Mijat Jocović

DOSTAVLJENO:

- a/a
- referentu doktorskih studija,
- Centru za doktorske studije,
- Senatu UCG.

OCJENA PRIJAVE DOKTORSKE TEZE I KANDIDATA

OPŠTI PODACI O DOKTORANDU	
Titula, ime i prezime	Mr Mira Radunović
Fakultet	Ekonomski fakultet Podgorica
Studijski program	Doktorske studije ekonomije
Broj indeksa	D 3/13
Podaci o magistarskom radu	<i>Naziv:</i> Empirijska analiza uticaja stranih direktnih investicija na privredni razvoj Crne Gore <i>Naučna oblast:</i> Kvantitativna ekonomija <i>Institucija na kojoj su završene magistarske studije:</i> Ekonomski fakultet Podgorica, Univerzitet Crne Gore <i>Godina završetka:</i> 2007. <i>Srednja ocjena:</i> odličan A (10)
NASLOV PREDLOŽENE TEME	
Na službenom jeziku	Priliv stranog kapitala kao faktor ekonomskog rasta zemalja u tranziciji
Na engleskom jeziku	Foreign capital inflow as economic growth factor in the transition countries
Datum prihvatanja teme i kandidata na sjednici Vijeća organizacione jedinice	21.03.2023.
Naučna oblast doktorske disertacije	Makroekonomija
Za navedenu oblast matični su sljedeći fakulteti	
Ekonomski fakultet Podgorica, Crna Gora	
A. IZVJEŠTAJ SA JAVNE ODBRANE POLAZNIH ISTRAŽIVANJA	
Javna odbrana polaznih istraživanja kandidatkinje mr Mire Radunović organizovana je 05.07.2023. godine (srijeda), u sali Tempus, na Ekonomskom fakultetu u Podgorici, Univerzitet Crne Gore, sa početkom u 10:00h, pred Komisijom u sastavu: Prof. dr Maja Bačović, redovna profesorica, Ekonomski fakultet Podgorica, Univerzitet Crne Gore, predsjednica Komisije, Prof. dr Vesna Karadžić, redovna profesorica, Ekonomski fakultet Podgorica, Univerzitet Crne Gore, mentor, Prof. dr Aleksandra Nojković, redovna profesorica, Ekonomski fakultet Beograd, Univerzitet u Beogradu, Srbija, član Komisije. Iz opravdanih razloga, član Komisije prof. dr Aleksandra Nnojkić, prisustvovala je odbrani polaznih istraživanja posredstvom Zoom aplikacije.	

Na početku odbrane, predsjednica Komisije, prof. dr Maja Baćović, pročitala je saglasnost Odbora za doktorske studije, br. 01/2-1871/1, o prihvatanju predloga imenovanja Komisije za odbranu doktorske disertacije kandidatkinje mr Mire Radunović, a onda i upoznala kandidatkinju i članove Komisije sa procedurom odbrane, nakon čega je dala riječ kandidatkinji da izloži rezultate dosadašnjeg rada i zaključke do kojih je došla tokom polaznih istraživanja.

Kandidatkinja je u izlaganju detaljno obrazložila odabranu temu doktorske disertacije, predstavila dosadašnja naučna istraživanja u ovoj oblasti, izložila definisane ciljeve i hipoteze istraživanja, metodologiju, kao i plan istraživanja i očekivani naučni doprinos disertacije. Nakon izlaganja uslijedila su mišljenja, komentari, sugestije, pitanja i diskusija članova Komisije sa kandidatkinjom.

Komisija je, uzimajući u obzir kvalitet sprovedenih polaznih istraživanja i kvalitet odbrane, jednoglasno donijela odluku da je kandidatkinja uspješno odbranila svoja polazna istraživanja.

Odbrana polaznih istraživanja završena je u 11h.

B. OCJENA PRIJAVE TEME DOKTORSKE DISERTACIJE

B1. Obrazloženje teme

U nastojanju da se utvrde i izmjere efekti priliva stranog kapitala na ekonomski rast i razvoj zemlje i njenu integraciju u međunarodne tokove kapitala, istraživanje odnosa između priliva stranog kapitala i ekonomskog rasta u fokusu je pažnje ekonomskih istraživača već više decenija.

Tokom prethodnih 30 godina zabilježen je značajan rast priliva stranog kapitala u formi stranih direktnih investicija, portfolio investicija, kredita i doznaka iz inostranstva na globalnom nivou. U brojnim empirijskim istraživanjima priliv stranog kapitala je identifikovan kao varijabla koja je pozitivno i statistički značajno korelisana sa ekonomskim rastom (Komarov (2021), Combes et al. (2016), Mileva (2008), Alfaro et al. (2006), Reisen i Soto (2001), De Mello (1999)), pa zato mnogi ekonomisti priliv kapitala vide kao dominantan faktor za brži ekonomski rast i povećanje efikasnosti. Međutim, nije mali broj ekonomista koji upozoravaju na opasnosti koje proizilaze od visokog priliva stranog kapitala zbog mogućnosti da se „uveze“ finansijska kriza i rizika za makroekonomsku stabilnost i nepovoljnu eksternu poziciju zemlje (Mazzocchi et al. (2019), Borio et al. (2015), Durham (2004), Mencinger (2003)). Analizom relevantne ekonomske literature dolazi se do zaključka da se veliki broj autora bavio samo prilivom stranih direktnih investicija (Stojkov i Warin (2018), Adeniyi et al. (2012), Alfaro et al. (2006)), dok je veoma mali broj uzimao u obzir portfolio i/ili ostale investicije-kredite (Audu i Udeaja (2022), Beckmann i Czudaj (2017), Davis (2015)), i doznake iz inostranstva (Bajra (2021), Ratha (2019), Haller et al. (2018)). U literaturi je jasna distinkcija između istraživača koji ističu pozitivnu korelisanost između priliva stranog kapitala i ekonomskog rasta, i onih koji ukazuju da strani kapital nema direktan uticaj na ekonomski rast zemalja i da taj uticaj zavisi od brojnih drugih faktora.

Razlike u pogledima na očekivani učinak priliva stranog kapitala na ekonomski rast mogu da proizilaze iz činjenice da su neka istraživanja fokusirana na kratkoročni efekat priliva kapitala, dok su druga usredsređena na dugi rok. Empirijske studije često zanemaruju činjenicu da je kretanje kapitala kontinuirani proces koji je dinamičan i stoga nije moguće donijeti konačan zaključak, kao i da priliv stranog kapitala u formi portfolio investicija, kredita i doznaka može biti značajan kod analiziranja uticaja priliva kapitala na ekonomski rast. Takođe, ne bi trebalo zanemariti specifičnosti pojedinih zemalja koje dolaze do izražaja u različitim fazama njihovog ekonomskog razvoja i međunarodne integracije.

Istraživanje predložene teme obaviće se na uzorku od 17 evropskih zemalja u tranziciji (11 zemalja novih članica Evropske unije i šest zemalja Zapadnog Balkana), s posebnim istraživačkim osvrtom na Crnu Goru. Odabrane zemlje su u posmatranom periodu prošle kroz proces tranzicije od planske ka tržišnoj ekonomiji, na različitim su nivoima razvijenosti, i biće zanimljivo istražiti kakav je uticaj imao priliv stranog kapitala u procesu transformacije njihovih privreda. Uz to, crnogorska ekonomija, kao mala, otvorena i eurizovana, direktno je zavisna od spoljnih izvora finansiranja.

Predložena tema doktorske disertacije dodatno dobija na značaju ako se posmatra sa dva stanovišta, i to iz ugla zemalja Evropske unije i iz ugla tranzicionog ambijenta, kao što je ambijent zemalja Zapadnog Balkana, gdje još uvijek nijesu primijenjena sva iskustva svojstvena tržišnim ekonomijama. Zato je posebno značajna analiza međuzavisnosti priliva stranog kapitala i privrednog rasta u zemljama novim članicama Evropske unije, imajući u vidu da su zemlje Zapadnog Balkana kandidati ili potencijalni kandidati za ulazak u EU. Poseban fokus stavlja se na priliv stranog kapitala u Crnu Goru i njegov efekat na ekonomski rast kako bi se ispitala posmatrana kauzalnost i pozicija naše zemlje u odnosu na ostale zemlje, imajući u vidu da su evropske integracije jedan od ključnih spoljnopolitičkih prioriteta Crne Gore.

Umjesto fokusiranja samo na ukupan priliv kapitala, u ovoj doktorskoj disertaciji se ispituje i uticaj pojedinih oblika stranog kapitala disagregiranog u strane direktne investicije, portfolio investicije, kredite i međunarodne doznake. Strane direktne investicije su evidentno najvažniji izvor stranog finansiranja, ali portfolio ulaganja, krediti i doznake iz inostranstva takođe imaju važnu ulogu u zemljama u tranziciji. Na ovaj način se želi ispitati kako različiti oblici kapitala utiču na ekonomski rast i eksternu poziciju zemalja u tranziciji. Iskustva zemalja članica EU i dobijeni rezultati biće dragocjeni za zemlje Zapadnog Balkana u daljem procesu pridruživanja EU.

Tema koja je predmet ove doktorske disertacije, a koja istražuje efekte priliva stranog kapitala, u obliku stranih direktnih investicija, portfolio i ostalih investicija (kao dijela finansijskog računa platnog bilansa) i međunarodnih doznaka, sa jedne strane, na ekonomski rast mjereno bruto domaćim proizvodom (BDP-om), sa druge strane, ima svoje brojne specifičnosti u odnosu na dosadašnja istraživanja, što je čini aktuelnom, originalnom i izazovnom. Ove specifičnosti se ogledaju u odabiru zemalja koje su predmet analize i činjenici da neke od njih koriste euro kao zvanično sredstvo plaćanja, dok druge imaju sopstvenu valutu, kao i da se radi o zemljama koje su članice EU, odnosno zemlje kandidati ili potencijalni kandidati za pristupanje EU. Takođe, analizirane zemlje se nalaze na različitim nivoima razvijenosti i priliva stranog kapitala i prošle su kroz različite faze liberalizacije tokova kapitala, što je imalo značajan uticaj na promociju i priliv stranog kapitala. Uz to, analiza se sprovodi za period 2002.-2021. za koji su karakteristične dvije velike krize, i to globalna finansijska kriza i pandemija Covid-19. Zato se može zaključiti da je predložena tema doktorske disertacije aktuelna i njena razrada može doprinijeti rešavanju nekih otvorenih pitanja u dosadašnjim istraživanjima korelisanosti stranog kapitala i ekonomskog rasta.

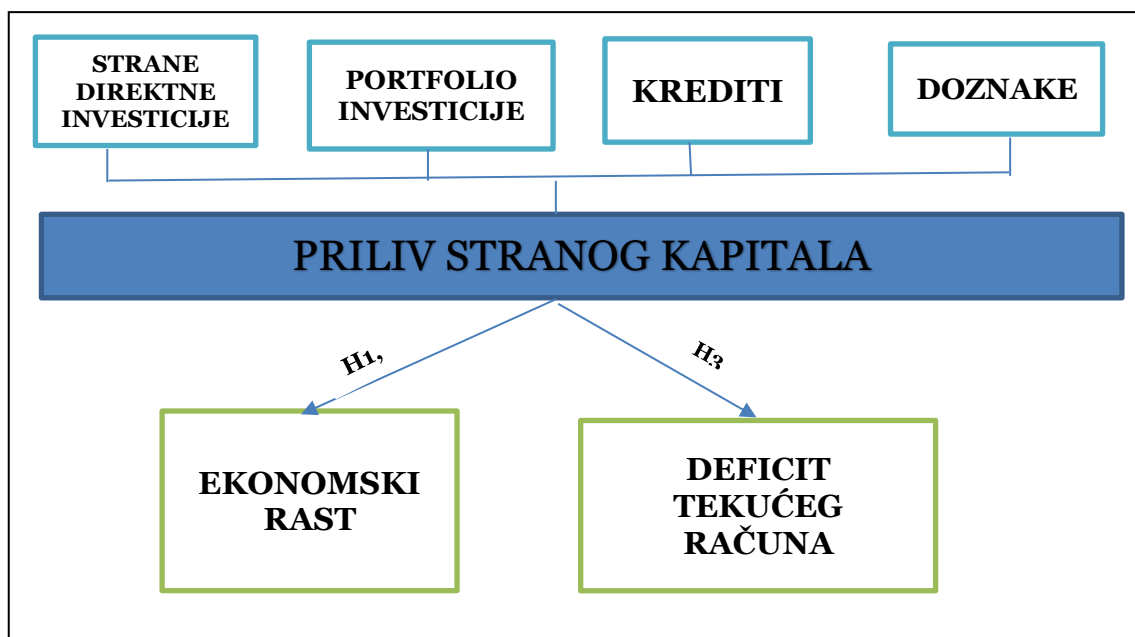
B2. Cilj i hipoteze

Istraživanje u okviru ove doktorske disertacije ima za osnovni cilj istraživanja da se korišćenjem odgovarajuće ekonometrijske metodologije na sistematičan način ispita i kvantifikuje efekat priliva stranog kapitala na ekonomski rast i deficit tekućeg računa platnog bilansa na primjeru evropskih zemalja u tranziciji, te da se daju relevantni odgovori na pitanja oko kojih još uvijek nema konsenzusa (Kose et al., 2006).

Osnovno istraživačko pitanje jeste da li priliv stranog kapitala pozitivno utiče na ekonomski rast evropskih zemalja u tranziciji mjerem BDP-om. Na bazi osnovnog cilja i istraživačkog pitanja definisani su i sljedeći podciljevi:

- Sistematizovati teorijsko-hipotetičke osnove dosadašnjih istraživanja na temu značaja priliva stranog kapitala za ekonomski rast.
- Ispitati uticaj priliva stranog kapitala u formi stranih direktnih investicija, portfolio, ostalih investicija-kredita i međunarodnih doznaka na ekonomski rast, na primjeru novih zemalja članica zemalja EU i Zapadnog Balkana, što predstavlja doprinos postojećoj literaturi ekonomskog rasta u ovim zemljama.
- Ispitati koji od navedenih oblika priliva stranog kapitala je efikasniji za ekonomski rast izabраниh zemalja, imajući u vidu njihove specifičnosti.
- Analizirati uticaj priliva stranog kapitala na eksternu poziciju zemlje, odnosno saldo tekućeg računa platnog bilansa. Da li je priliv kapitala korišćen za finansiranje deficita tekućeg računa ili povećanje deviznih rezervi zemlje?
- Na osnovu rezultata empirijskog ekonometrijskog istraživanja formulirati validne ekonomske zaključke i kreirati preporuke za donosioce odluka u zemljama u tranziciji koje će omogućiti optimalno iskorišćavanje priliva stranog kapitala u funkciji ekonomskog razvoja, kao i spriječiti ili smanjiti negativne posljedice povezane sa velikim talasom priliva stranog kapitala ili iznenadnog „sudden stop-a”.

Polazeći od definisanih istraživačkih ciljeva i hipoteza, razvijen je konceptualni model istraživanja predstavljen grafikom 1.

Grafik 1: Istraživački model

Pored navedenog, cilj istraživanja je i da se provjeri istinitost sledećih istraživačkih hipoteza:

H1: Priliv stranog kapitala u zemljama u tranziciji ima pozitivan i statistički značajan uticaj na ekonomski rast mjerem BDP-om.

Očekivana pretpostavka je da priliv stranog kapitala ima dugoročan pozitivan uticaj na

ekonomski rast zemalja, što su potvrdila brojna istraživanja (Dinh (2019), Combes (2016), Aizenman et al. (2013)). Međutim, ovo pitanje je potrebno dodatno i detaljnije istražiti uzimajući u obzir posljednje aktuelne okolnosti u kojima su se našle nove zemlje članice EU i Zapadnog Balkana, imajući u vidu dvije velike krize na globalnom nivou: svjetsku finansijsku krizu i pandemiju Covid-19. Neoklasična teorija ekonomskog rasta Robert Solow-a i Swan-a (1956), poznata kao Solovljev model egzogenog rasta, govori o akumulaciji fizičkog kapitala (investicija) kao pokretača ekonomskog rasta. Takođe, kejnzijanska teorija ekonomskog rasta tvrdi da ekonomski rast zavisi od štednje i kapitala. Evidentno je da je priliv stranog kapitala u evropskim zemljama u tranziciji omogućio transformaciju planskih u tržišne privrede i integraciju u globalne ekonomske tokove. Međutim, zemlje moraju obezbijediti dodatni priliv kapitala iz inostranstva usljed nedovoljne akumulacije domaćeg kapitala i štednje kojim bi se ubrao privredni rast i razvoj. Ova hipoteza biće testirana u empirijskom dijelu istraživanja kreiranjem ekonometrijskog modela primjenom analize regresionog panel modela.

H2: Strane direktne investicije, krediti i doznake pozitivno utiču na bruto domaći proizvod, dok portfolio investicije nemaju značajan uticaj na BDP.

Ova hipoteza ima za cilj da ispita efikasnost pojedinih oblika kapitala u podsticanju (promovisanju) rasta. Pretpostavka je da SDI mogu ubrzati ekonomski rast ne samo kroz akumulaciju kapitala, već i kroz podsticanje tehnoloških promjena i investicije u ljudski kapital (Komarov (2021)). Za preostala dva oblika kapitala, portfolio investicije i kredite, karakteristično je da su manje stabilni tokovi kapitala i uglavnom predstavljaju dužnička ulaganja (Sugozu (2022), Mlambo (2022), Tsaurai (2017)). Brojna istraživanja ukazuju na statistički značajan i pozitivan uticaj doznaka iz inostranstva na ekonomski rast (Karmakar (2022), Ratha (2019), Meyera et al. (2017), Goshin (2014), Cismas et al. (2009)), što posebno dolazi do izražaja tokom i nakon ekonomskih kriza kada se bilježe povećani prilivi doznaka koje šalju migranti. Imajući u vidu da se radi o transferima između fizičkih lica, doznake doprinose povećanju potrošnje domaćinstava (Aggarwal et al., 2011). Očekuje se da priliv SDI i doznaka ima značajan uticaj na rast BDP-a, što je u skladu sa ekonomskom teorijom o pozitivnom uticaju priliva SDI na privredni rast (Romer, 1993). Primjenom regresione analize panel podataka biće ispitana hipoteza o korelisanosti između različitih oblika tokova stranog kapitala i ekonomskog rasta, sa posebnim akcentom na period prije i nakon globalne finansijske krize.

H3: Strane direktne investicije, krediti i portfolio investicije utiču na kreiranje deficita tekućeg računa, dok su doznake pozitivno korelisane sa deficitom tekućeg računa.

Otvaranje privrede, liberalizacija tokova kapitala i visok priliv stranog kapitala u evropskim zemljama u tranziciji su faktori koji su u velikoj mjeri uticali na saldo tekućeg računa platnog bilansa (Borio et al. (2015)). Zemlje u tranziciji su prošle kroz značajne strukturne reforme koje su doprinijele rastu eksterne neravnoteže. Naime, priliv stranog kapitala je u velikoj mjeri doprinio rastu domaće tražnje (potrošnje i investicione tražnje), koja nije mogla biti zadovoljena na domaćem tržištu, što je rezultiralo povećanjem deficita tekućeg računa (Mazzocchi et al. (2019)). Tome je doprinijela i nepovoljna sektorska distribucija u kojoj dominiraju investicije u uslužnom sektoru (trgovina, nekretnine, finansije), koje ne utiču na povećanje izvoza roba i smanjenje spoljnotrgovinskog deficita (Kovačević (2017)). Na drugoj strani priliv doznaka iz inostranstva pozitivno je korelisan sa tekućim računom platnog bilansa, jer predstavlja dodatni kapital koji doprinosi održivosti deficita tekućeg računa (Chitgupi, A. (2019), Hassan et al. (2016), Buch, (2010)). Testiranjem ove hipoteze provjeriće se uticaj različitih oblika priliva kapitala na tekući račun platnog bilansa u analiziranim zemljama. Ova hipoteza biće dokazana kroz empirijsko istraživanje, kreiranjem ekonometrijskog modela i sprovođenjem odgovarajućih ekonometrijskih testova.

B3. Metode i plan istraživanja

Polazeći od utvrđenih ciljeva istraživanja i definisanih hipoteza, istraživanje u okviru doktorske disertacije biće sprovedeno u tri faze i imaće dva dijela – teorijsko i empirijsko istraživanje.

U prvoj fazi istraživanja, teorijski dio disertacije biće zasnovan na postojećem znanju iz ove oblasti, koristeći relevantne knjige, naučne članke i druge publikacije, odnosno sekundarne izvore dostupne u bazama kao što su Web of Science, Science Direct, Google Scholar i EBSCO. U analiziranju naučnog nasleđa, poštovaće se principi sistematičnosti i kritičnosti kako bi se proizvela nova naučno relevantna informacija.

U drugoj fazi, istraživanje će se u velikoj mjeri zasnivati na primjeni metode analize i sinteze u cilju raščlanjivanja i povezivanja činjenica formiranih na osnovu prikupljenih i obrađenih podataka. U disertaciji će biti primijenjen deskriptivni statistički metod za analizu uticaja priliva stranog kapitala na ekonomski rast i eksternu poziciju zemalja EU i Zapadnog Balkana, kao i metod komparativne analize, radi poređenja kauzalnosti priliva stranog kapitala i ekonomskog rasta u analiziranim zemljama. U procesu prikupljanja istraživačkih podataka biće korišćena tzv. desk metoda. Takođe, kao instrumente proučavanja problema koristiće se raspoloživi empirijski podaci koji će pomoći da se na osnovu teorijske analize, na kraju donesu zaključci. Za mjerenje ekonomskih i logičnih pretpostavki koristiće se metode indukcije i dedukcije. Komparativna metoda koristiće se prilikom upoređivanja priliva stranog kapitala između dvije grupe zemalja: novih članica EU i zemalja Zapadnog Balkana sa ciljem da se ispituju sličnosti i razlike u pogledu obima i strukture priliva stranog kapitala i uticaja na ekonomski rast.

U trećoj fazi istraživanja, koja je empirijskog karaktera, akcenat će biti na prikupljanju relevantnih statističkih podataka i kreiranju adekvatnog ekonometrijskog modela kako bi se, uz pomoć programske (softverske) podrške, ispitala korelisanost između priliva stranog kapitala i ekonomskog rasta, odnosno eksterne pozicije analiziranih zemalja. Panel regresija je najčešće korišćeni metodološki pristup u ocjeni faktora koji utiču na ekonomski rast. Primjenom Hausman, Brojš Pagan LM (Breusch-Pagan) i F testa utvrdiće se koja će vrsta panel regresione analize biti primijenjena: model sa fiksnim efektima (Fixed Effect Model-FEM), model sa slučajnim efektima (Random Effects Model-REM), uopšteni metod momenta (Generalized method of moments-GMM) ili Error Components Model (ECM). U analizi će biti korišćen uzorak panel podataka za izabrane zemlje u tranziciji za periodu 2002.-2021. godina, pri čemu će se koristiti godišnji podaci. Vremenski period za koji se vrši istraživanje determinisan je dostupnošću i uporedivošću podataka, dok objektivno ograničenje istraživanja predstavljaju relativno kratke vremenske serije podataka.

Tokom ekonometrijske analize za specifikaciju i ocjenu modela koristiće se ekonometrijske metode i tehnike, kao što su: testovi specifikacije (ocjena stacionarnosti serije, provjera prisustva autokorelacije, heteroskedastičnosti i drugi), kointegraciona analiza i sl. Primjena pomenutih modela, metoda i tehnika omogućiće donošenje validnih ekonomskih zaključaka.

Ekonometrijski modeli koji će se koristiti da bi se procijenili efekti različitih oblika kapitala na ekonomski rast i eksternu poziciju zemlje, predstavljeni su sljedećim jednačinama:

$$1. GDP_growth_{it} = \alpha_0 + \beta_{11}GDP_growth_{i,t-1} + \beta_{12}Total_inflows_{it} + \beta_{13}Fcrisis_{it} + \beta_{14}Covid_{it} + \epsilon_{it}$$

$$2. GDP_growth_{it} = \alpha_0 + \beta_{21}GDP_growth_{i,t-1} + \beta_{22}FDI_{it} + \beta_{23}FPI_{it} + \beta_{24}FLOAN_{it} + \beta_{25}REMT_{it} + \beta_{26}Fcrisis_{it} + \beta_{27}Covid_{it} + \epsilon_{it}$$

$$3. CAB = \alpha_0 + \beta_{31}Total_inflows_{it} + \beta_{32}Fcrisis_{it} + \beta_{33}Covid_{it} + \epsilon_{it}$$

$$4. CAB_{it} = \alpha_0 + \beta_{41}FDI_{it} + \beta_{42}FPI_{it} + \beta_{43}FLOAN_{it} + \beta_{44}REMT_{it} + \beta_{45}Fcrisis_{it} + \beta_{46}Covid_{it} + \epsilon_{it}$$

gdje se GDP_growth odnosi na stopu ekonomskog rasta, Total_inflows predstavlja ukupan

priliv kapitala (koji uključuje zbir neto priliva stranih direktnih i portfolio investicija, kredite i doznake), FDI predstavlja neto priliv stranih direktnih investicija, FPI je oznaka za neto priliv portfolio investicija, FLOAN se odnosi na neto priliv finansijskih kredita, REMIT se odnosi na ukupan priliv doznaka iz inostranstva, CAB saldo tekućeg računa platnog bilansa U modelu se nalaze i dvije vještačke (dummy) varijable koje označavaju krizne periode, i to: period globalne finansijske krize Fcrisis (koja uzima vrijednost 1 za godine 2008-2009) i period pandemije koronavirusa - Covid (koja uzima vrijednost 1 za period 2020-2021).

Za korelacionu i regresionu analizu korišće se posebni softverski paketi: EViews i Stata, a izvor podataka su statističke baze: Međunarodnog monetarnog fonda (World Economic Outlook), Eurostata (European Statistics), Bečkog instituta, UNCTAD-a, Svjetske banke (World Development Indicator Database), centralnih banaka i zavoda za statistiku analiziranih zemalja.

B4. Naučni doprinos

Ova disertacija će pružiti višestruki naučni doprinos postojećoj literaturi iz oblasti analize međuzavisnosti stranog kapitala i ekonomskog rasta i kvantifikovanja uticaja pojedinačnih oblika priliva stranog kapitala na rast bruto domaćeg proizvoda i deficita tekućeg računa platnog bilansa. Naučni doprinosi ove doktorske disertacije se mogu sagledati kroz više aspekata:

- Glavni naučni doprinos doktorske disertacije jeste detaljna teorijska i empirijska analiza makroekonomske veze i efekata tokova kapitala na ekonomski rast i saldo tekućeg računa evropskih zemalja u tranziciji. Pregledom literature može se konstatovati da ne postoji teoretski i empirijski konsenzus o prilivu stranog kapitala kao faktoru ekonomskog rasta. U disertaciji je fokus na pitanja da li priliv kapitala doprinosi ekonomskom rastu, odnosno deficitu tekućeg računa, i da li se ovi efekti razlikuju u zemljama novim članicama EU i zemljama Zapadnog Balkana, što predstavlja doprinos ekonomskoj debati iz ove oblasti.
- Donosi nove rezultate u empirijskoj literaturi o uticaju priliva kapitala na ekonomski rast i deficit tekućeg računa, na primjeru zemalja novih članica EU i Zapadnog Balkana, čime se upotpunjuje istraživački jaz u postojećoj teoriji i empirijskim istraživanjima.
- Daje dodatni naučni doprinos koji se ogleda u primjeni panel regresione analize pri traženju odgovora na pitanje o korelisanosti priliva stranog kapitala i ekonomskog rasta, odnosno deficita tekućeg računa, u uslovima globalne finansijske krize i pandemije Covid-19.
- Dobijeni rezultati mogu poslužiti donosiocima odluka u kreiranju politika i podsticajnih mjera u cilju ubrzanja ekonomskog rasta i smanjanja neravnoteže na tekućem računu platnog bilansa.
- Rezultati istraživanja će biti od posebnog interesa u zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima za članstvo u EU, koje će moći da na iskustvima sadašnjih članica prepoznaju potencijale različitih oblika stranog kapitala, koji dovode do više stope ekonomskog rasta.

Dakle, ovaj rad će rezultirati konkretnim preporukama kreatorima i donosiocima ekonomske politike analiziranih zemalja.

B5. Finansijska i organizaciona izvodljivost istraživanja

Istraživanje je optimalno isplanirano, kako finansijski, tako i organizaciono. Izrada doktorske disertacije ne iziskuje posebna finansijska sredstva, što potvrđuje dostupnost potrebnoj literaturi i podacima, tj. besplatan pristup poznatim bazama podataka. Takođe, kandidatkinja ima sopstvenu, ali i institucionalnu informatičku i tehničku podršku za sprovođenje istraživanja.

Na osnovu navedenog, jasno je da se svi uslovi za realizaciju istraživanja mogu ispuniti i to u skladu sa predviđenim i postavljenim vremenskim rokom. Komisija je mišljenja da Ekonomski fakultet u Podgorici može obezbijediti finansijske i organizacione uslove za realizaciju istraživanja, neophodne za izradu ove doktorske disertacije.

Mišljenje i prijedlog komisije

Prema mišljenju članova Komisije, doktorska disertacija kandidatkinje mr Mire Radunović na temu "Priliv stranog kapitala kao faktor ekonomskog rasta zemalja u tranziciji", predstavlja vrijedan i originalan naučno-istraživački poduhvat.

Predloženi sadržaj, metode i izabrana istraživačka strategija su naučno utemeljeni, te kao takvi zaslužuju pažnju naučne i profesionalne javnosti, uz očekivane konkretne, zanimljive i korisne rezultate u teorijskom i praktičnom smislu.

Na osnovu navedenog, Komisija je jednoglasno predložila da se prihvati prijedlog doktorske disertacije mr Mire Radunović, koja nosi naslov "Priliv stranog kapitala kao faktor ekonomskog rasta zemalja u tranziciji", i da se kandidatkinji odobri nastavak rada na disertaciji.

Prijedlog izmjene naslova

/

Prijedlog promjene mentora i/ili imenovanje drugog mentora

/

Planirana odbrana doktorske disertacije

Ljetnji semestar 2025. godine

Izdvojeno mišljenje

/

Ime i prezime

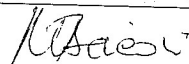
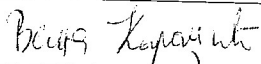
Napomena

/

ZAKLJUČAK

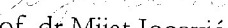
Predložena tema po svom sadržaju odgovara nivou doktorskih studija.	DA	NE
Tema je originalan naučno-istraživački rad koji odgovara međunarodnim kriterijumima kvaliteta disertacije.	DA	NE
Kandidat može na osnovu sopstvenog akademskog kvaliteta i stečenog znanja da uz adekvatno mentorsko vođenje realizuje postavljeni cilj i dokaže hipoteze.	DA	NE

Komisija za ocjenu podobnosti teme i kandidata

Prof. dr Maja Baćović, redovna profesorica, Ekonomski fakultet Podgorica, Univerzitet Crne Gore, Crna Gora, predsjednik	
Prof. dr Vesna Karadžić, redovna profesorica, Ekonomski fakultet Podgorica, Univerzitet Crne Gore, Crna Gora, mentor	
Prof. dr Aleksandra Nojković, redovna profesorica, Ekonomski fakultet Beograd, Univerzitet u Beogradu, Srbija, član	

 U Podgorici
7.07.2023.

DEKAN

Prof. dr Mijat Jocović

PRILOG

PITANJA KOMISIJE ZA OCJENU PRIJAVE DOKTORSKE TEZE I	
Prof. dr Maja Baćović, predsjednik	1. U istraživanju ćete koristiti OLS metod, koji se najčešće koristi u ispitivanju uticaja nezavisnih varijabli na zavisnu varijablu u kratkom roku. Znamo da se uticaj varijabli često mijenja ako se promijeni vremenski okvir (kratki vs dugi rok). Da li ste razmišljali da u istraživanju primijenite model koji bi ukazao i na kratkoročne i na dugoročne efekte, naročito u dijelu istraživanja kojim ćete prihvatiti/odbaciti treću hipotezu?
Prof. dr Vesna Karadžić, mentor	1. U magistarskom radu analizirali ste uticaj SDI na ekonomski razvoj Crne Gore i zaključili da SDI imaju statistički značajan pozitivan efekat na ekonomski rast. Da li očekujete da i u ovom istraživanju dođete do istog zaključka za uzorak zemalja koje analizirate, odnosno da li očekujete da ćete dokazati/potvrditi drugu hipotezu?
Prof. dr Aleksandra Nojković, član	1. Da li očekujete neka eventualna ograničenja u istraživanju, prvenstveno u dijelu empirijskih istraživanja?
PITANJA PUBLIKE DATA U PISANOJ FORMI	
(Ime i prezime)	
(Ime i prezime)	
(Ime i prezime)	
ZNAČAJNI KOMENTARI	

Na osnovu člana 8 stav 4, a u vezi sa članom 32a Pravila doktorskih studija, Odbor za doktorske studije, nakon sprovedenog postupka glasanja, na sjednici održanoj 20. 04. 2023. godine dao je

SAGLASNOST

I

Da se prihvati prijedlog broj 01/696 od 21. 03. 2023. godine za imenovanje Komisije za ocjenu prijave doktorske disertacije mr Mire Radunović, u sastavu: dr Vesna Karadžić, redovna profesorica Ekonomskog fakulteta Univerziteta Crne Gore, dr Maja Baćović, redovna profesorica Ekonomskog fakulteta Univerziteta Crne Gore, i dr Aleksandra Nojković, redovna profesorica Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Beogradu.

OBRAZLOŽENJE:

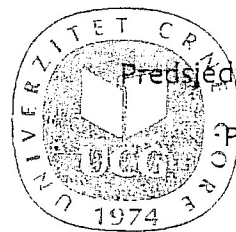
Odboru za doktorske studije dostavljen je prijedlog broj 01/696 od 21. 03. 2023. godine za imenovanje Komisije za ocjenu prijave doktorske disertacije mr Mire Radunović, u gore navedenom sastavu.

Pravilima doktorskih studija propisano je da Komisija ima, po pravilu, tri člana, od kojih je jedan član mentor. Članovi komisije moraju biti iz naučne/umjetničke oblasti iz koje se doktorska teza predlaže. Uvidom u prijavu teme, zaključeno je da je predložena Komisija formirana u skladu sa Pravilima doktorskih studija.

Nakon sprovedenog postupka glasanja, od ukupno 11 članova Odbora, glasalo je 11 članova – **11 glasova ZA, nije bilo glasova protiv i uzdržanih**, utvrđen je prijedlog kao u dispozitivu.

Broj: 01/2-187/11

Podgorica, 20. 04. 2023. godine

Predsjednik Odbora za doktorske studije

Prof. dr Boris Vukićević, s.r.

Na osnovu člana 33 Zakona o upravnom postupku ("Službeni list CG", br. 56/14, 20/15, 40/16 i 37/17) i službene evidencije, a po zahtjevu Radunović Milutin Mira, izdaje se

POTVRDA O STUDIRANJU

Student **Radunović Milutin Mira**, rođena **01-08-1982** godine u mjestu **Berane**, opština **Berane**, Republika **Crna Gora**, upisana je studijske **2013/14** godine, u **I** godinu studija, kao student koji se **samofinansira** na **akademske doktorske studije**, studijski program **EKONOMIJA**, koji realizuje **EKONOMSKI FAKULTET** - Podgorica Univerziteta Crne Gore u trajanju od **3 (tri)** godine sa obimom **180** ECTS kredita.

Studijske **2013/14** godine prijavila je *da sluša* **5** predmeta sa **60.00** (šezdeset) ECTS kredita.

Po prvi put iz **I (prve)** godine, prijavila je *da sluša* **5** predmeta sa **60.00** (šezdeset) ECTS kredita, što iznosi **100.00%** od ukupnog broja ECTS kredita u **I** godinu.

Saglasno Statutu Univerziteta Crne Gore, **Radunović Milutin Mira** je po prvi put prijavila *da sluša* **više od 2/3**, odnosno **66,67% (šezdesetšest 67/100 %)**, od ukupnog broja ECTS kredita sa **I** godine i studijske **2013/14** ima **status redovnog studenta** koji se **samofinansira**.

Uvjerenje se izdaje na osnovu službene evidencije, a u svrhu ostvarivanja prava na: (dječji dodatak, porodičnu penziju, invalidski dodatak, zdravstvenu legitimaciju, povlašćenu vožnju za gradski saobraćaj, studentski dom, studentski kredit, stipendiju, regulisanje vojne obaveze i slično).

Broj: 23 / 10 -
Podgorica, 16.10.2023 godine

SEKRETAR,

Na osnovu člana 33 Zakona o upravnom postupku ("Službeni list CG", br. 56/14, 20/15, 40/16 i 37/17), člana 115 Zakona o visokom obrazovanju ("Službeni list CG", br. 44/14, 52/14, 47/15, 40/16, 42/17, 71/17, 55/18, 3/19, 17/19, 47/19, 72/19, 74/20 104/21) i službene evidencije, a po zahtjevu studenta Radunović Milutin Mira, izdaje se

UVJERENJE O POLOŽENIM ISPITIMA

Student **Radunović Milutin Mira**, rođena **01-08-1982** godine u mjestu **Berane**, opština **Berane**, Republika **Crna Gora**, upisana je studijske **2013/2014** godine, u **I** godinu studija, kao student koji se **samofinansira** na **doktorske akademske studije**, studijski program **EKONOMIJA**, koji realizuje **EKONOMSKI FAKULTET - Podgorica** Univerziteta Crne Gore u trajanju od **3 (tri)** godine sa obimom **180** ECTS kredita.

Student je položio ispite iz sljedećih predmeta:

Redni broj	Semestar	Naziv predmeta	Ocjena	Uspjeh	Broj ECTS kredita
1.	1	MAKROEKONOMIJA	"B"	(vrlodobar)	15.00
2.	1	MIKROEKONOMSKA ANALIZA	"C"	(dobar)	15.00
3.	2	EKONOMETRIJA	"D"	(zadovoljavajući)	10.00
4.	2	SAVREMENE EKONOMSKE TEORIJE	"C"	(dobar)	10.00
5.	2	UPRAVLJANJE PROMJENAMA	"B"	(vrlodobar)	10.00

Zaključno sa rednim brojem **5**.

Ostvareni uspjeh u toku dosadašnjih studija je:

- srednja ocjena položenih ispita **"C" (8.25)**
- ukupan broj osvojenih ECTS kredita **60.00** ili **100.00%**
- indeks uspjeha **8.25**.

Uvjerjenje se izdaje na osnovu službene evidencije, a u svrhu ostvarivanja prava na: (dječji dodatak, porodičnu penziju, invalidski dodatak, zdravstvenu legitimaciju, povlašćenu vožnju za gradski saobraćaj, studentski dom, studentski kredit, stipendiju, regulisanje vojne obaveze i slično).

Broj: 23 / 10 -
Podgorica, 16.10.2023 godine

SEKRETAR,